

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YUKK ÇERÇEVESİNDE İKAMET İZİNLERİ KONUSUNDA İDAREYE
TANINAN TAKDİR YETKİSİ**

DERS
YABANCILARIN HAKLARINA İLİŞKİN GÜNCEL GELİŞMELER
Öğretim Üyesi: Cahit AĞAOĞLU

Hazırlayan
SAMET ENES ÖZTÜRK
Öğrenci No: 2020044015

İSTANBUL,2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İKAMET İZİNLERİNE İLİŞKİN GENEL ESASLAR

1. GENEL OLARAK	2
2. İKAMET İZİN TÜRLERİ	3
2.1. Kısa Dönem İkamet İzni	3
2.2. Aile İkamet İzni	7
2.3. Öğrenci İkamet İzni	9
2.4. Uzun Dönem İkamet İzni	10
2.5. İnsani İkamet İzni	12
2.6. İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni	13

İKİNCİ BÖLÜM

İKAMET İZİNLERİ KONUSUNDA İDAREYE TANINAN TAKDİR YETKİSİ

1. GENEL OLARAK	15
2. İDARENİN TAKDİR YETKİSİ	15
3. İDARENİN İKAMET İZİNLERİNE İLİŞKİN TAKDİR YETKİSİ	16
3.1. Genel Olarak	16
3.2. İkamet İzni İşlemlerinin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi	19
3.2.1. Genel Olarak	19
3.2.2. Kısa Dönem, Aile ve Öğrenci İkamet İzinlerine Yönelik Koşulların Belirlenmesinde YUKK'un 7. Maddesine Yapılan Göndermeye Dayalı Takdir Yetkisi ...	20
3.2.3. Uzun Dönem İkamet İzni Koşullarının Değerlendirilmesindeki Takdir Yetkisi	22
3.2.4. İnsani İkamet İzni Koşullarının Değerlendirilmesindeki Takdir Yetkisi	22
3.2.5. İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni Koşullarına Yönelik Takdir Yetkisi	23
3.2.6. İkamet İzinlerinin İptali, Uzatılması veya Uzatılmamasına Yönelik İşlemlerin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi	24
3.2.7. Türkiye İçinden Yapılan İkamet İzni Talebinin Reddi, İptali veya Uzatılmaması İşlemlerinin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi	24
3.3. İkamet İzni İşlemlerinin Konu Unsurundaki Takdir Yetkisi	25

SONUÇ	27
KAYNAKÇA	28

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Daire
E.	Esas
f.	fıkra
K.	Karar
m.	madde
S.	Sayı
s.	Sayfa Numarası
T.	Tarih
Yönetmelik	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
Vd.	Ve devamı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

İkamet, bireyin hukuki anlamda yaşama iradesi gösterdiği yerdir. Türkiye'ye gelen yabancıların ülkemizde yasal bir şekilde bulunmaları, diğer bir ifadeyle ikamet izni alarak kalmaları, kamu düzeni açısından oldukça önemlidir. Türk hukukunda yabancıların Türkiye'de ikametine ilişkin düzenlemeler, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te toplanmıştır. Bunun yanında, iç hukukumuzda öncelikle uygulanmakta olan Türkiye'nin taraf olduğu iki ve çok taraflı uluslararası sözleşmelerde yabancıların ikamet ve seyahatine ilişkin hükümler bulunmaktadır.

Söz konusu düzenlemelerde her ayrıntının düzenlenememesi, ikamet izinleri konusunda YUKK'ta ikamet izninin verilmesi, uzatılması veya iptali koşullarının değerlendirilmesinde idareye belirli bir takdir alanı tanındığı, bu yönde tesis edilecek işlemin sebep unsuru bakımından idarenin takdir yetkisinin bulunduğu kabul edilmektedir. Bizler de bu çalışma kapsamında, YUKK çerçevesinde ikamet izinleri konusunda idareye tanınan takdir yetkisini inceleyecek ve bir sonuca varmaya çalışacağız. İşbu çalışma iki bölümden oluşacak olup; ilk bölümde yabancıların Türkiye'de ikametine ilişkin genel esaslar üzerinde durulacak, ikinci bölümde ise her bir ikamet izni açısından idareye tanınan takdir yetkisi incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İKAMET İZİNLERİNE İLİŞKİN GENEL ESASLAR

1. GENEL OLARAK

İkamet izni, yabancılara Türkiye’de kalma hakkı veren izin türüdür.¹ YUKK uyarınca, Türkiye’de vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. Bununla birlikte, Türkiye’de doksan günden daha az kalacak yabancılar da ikamet izni başvurusunda bulunabilirler.

“İkamet”, ikametgahtan daha farklı bir anlam olarak, kişinin halihazırda yaşadığı yerdir. Belirli bir süre için, kişinin o an herhangi bir ülkenin bir kentinde yaşama iradesiyle bulunup yaşamasını ifade eder. “İkametgâh”; kişinin söz konusu yere yerleşme niyetinin somut hale yansımaları, o yeri gerçek, sabit, asıl ve daimi vatan olarak benimsemesi durumudur. İkamet izni ise; Türkiye’de vize veya vize muafiyeti süresinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların almakla yükümlü oldukları izni niteler. İkamet izni, belirli sürelerden sonra yabancıya uzun süreli kalma, vatandaşlığa geçme başvurusu yapma hakkı da sağlamaktadır. İkamet izinleri genel uygulamada, harca ve değerli kağıt ücretine bağlı olarak İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü birimleri tarafından verilir. Düzenli göçün büyük bir bölümünü yansıtan ikamet izni, YUKK’ta AB müktesebatı da göz önünde bulundurularak yeni bir yaklaşımla düzenlenmiştir².

Yabancıların Türkiye’de kalış amaçları dikkate alınarak ikamet izinleri belirli isimler altında düzenlenmiştir. YUKK’da altı farklı ikamet izni kabul edilmiştir. Her bir iznin verilme şartları, süresinin uzatılması veya uzatılmaması ve iptali ayrı hükümlerle düzenlenmiştir. YUKK’un 30. maddesi uyarınca ikamet izni türleri, kısa

---

¹ Sema Çörtoğlu Koca, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Uyarınca Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İznine İlişkin Değerlendirmeler”, Ankara Barosu Dergisi, 2016/2, s. 50; Esra Tekin, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na Göre Yabancıların Türkiye’de İkameti” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 82.

² Asar Aydoğan, **Yabancılar Hukuku**, (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 83.

dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izninden oluşur.

2. İKAMET İZİN TÜRLERİ

2.1.Kısa Dönem İkamet İzni

Kısa dönem ikamet izni, vize veya vize muafiyeti sürelerinin kişiye yeterli olmaması durumunda talep edilen ve Türkiye’de uzun süreli kalış özelliği barındırmayan, bu özelliği ile uzun dönem ikamet izninden ayrılan bir ikamet izni türüdür. Kısa dönem ikamet izinleri genel olarak her defasında en fazla ikişer yıllık sürelerle verilmekle beraber, yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşleri, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu ile KKTC vatandaşlarına istisna kapsamında beşer yıllık sürelerle düzenlenebilmektedir.³

Kısa dönem ikamet izni, yabancılara belli bir süreliğine Türkiye’de kalma hakkı veren ikamet izni türüdür. YUKK m. 31 hükmü uyarınca, (a), (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ), (h), (ı), (i), ve (k) bentlerinde, aşağıda belirtilen yabancılara verilebilecek kısa dönem ikamet izni gerekçeleri ile sayılmıştır, bu bentlerdeki gereklilikleri taşıyan yabancılara kısa dönem ikamet izni verilebilir:

a) Bilimsel araştırma amacıyla gelecekler;

Bu nedenle yapılan başvurularda, bilimsel araştırma ayrıca bir kurumun iznine tabi ise ikamet izni verilmeden önce ilgili kurum ve kuruluştan alınmış iznin olup olmadığı kontrol edilir. Araştırma, arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları kapsamında ise, yabancının Türk dış temsilciliklerinden aldığı amacına uygun vizesinin bulunması şarttır. Bu tür bir vizeye sahip olunmadığında yapılacak başvurular işleme konulmayacaktır. (YUKK m. 28/2-c)

b) Türkiye’de taşınmaz malı bulunanlar;

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde mülk edinme hakkıyla ilgili düzenlemede, herkesin tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk edinme hakkına sahip olduğu, hiç kimsenin keyfi olarak mal ve mülkünden yoksun

---

³ Asar, s. 102; Nuray Ekşi, **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku**, (5. Baskı), BetaYayıncılık, İstanbul, 2018, s.87; Aysel Çelikel, Günseli Öztekin Gelgel, **Yabancılar Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 103.

bırakılamayacağı belirtilmektedir (m. 17). Türkiye’de kısa dönem ikamet izni talebi olan bir yabancıyı taşınmaz malı bulunduğunu ileri sürerek yapacağı başvuruda, taşınmazın konut olması ve bu amaçla kullanılması beklenir. Taşınmaz, yabancıyı nerede barınacağıyla ilgili önemli gösterge olmakla birlikte yabancıyı maddi olanağını ortaya koyması bakımından kanıt niteliğindedir (YUKK m. 28/3).

c) Ticari bağlantı veya iş kuracaklar;

ç) Hizmet içi eğitim programlarına katılacaklar;

d) Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla gelecekler;

İki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla ikamet izni verilecekler için ilgili kurumdan alınacak bilgi veya belgelerin sunulması istenir. İkamet izni süresi, eğitim veya benzeri etkinliğin süresinden daha fazla olamaz. Öğrenci değişim programları kapsamında gelen öğrencilerden aranacak sağlık sigortası koşuluyla ilgili olarak, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre ilk kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde genel sağlık sigortalısı olmak için talepte bulunanlardan ayrıca sağlık sigortası istenmez. Ancak, kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde başvuruda bulunmayarak genel sağlık sigortalısı olma hakkını kaybedenlerden özel sağlık sigortası koşulu zorunlu hale gelir (YUKK, m. 28/6, 35/8).

e) Turizm amaçlı kalacaklar;

Vize veya vize muafiyeti süresi yeterli olmayan ve turizm amacıyla Türkiye’de kalmaya devam edecek yabancılar için kısa dönem ikamet izni alabilme imkânı sağlanmıştır. Bu taleplerde yabancıyı nerede, ne zaman ve ne kadar süreyle kalacağı gibi seyahat planına ilişkin hususlardaki bilgileri idareye sunması istenebilir (YUKK md.28/7).

YUKK’ın 31. maddesi ile Uygulama Yönetmeliği’nin 28’inci maddesinde kısa dönem ikamet izni verilmesinde gerekçe kabul edilen hususların dışında kalan

durumlardaki kısa dönem ikamet izni talepleri, turizm amaçlı talepler olarak değerlendirilmektedir (YUKK, m. 28/10).

f) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımamak kaydıyla tedavi görecekle;

Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımayan ve sırf tedavi amacıyla Türkiye'ye gelmiş olan yabancıların kamu veya özel hastanelere kabul edilmiş olmaları gerekmektedir. Yabancı tüm tedavi giderlerini ödediğini belgeleyebiliyorsa, sağlık sigortası şartından muaf tutulur. Yine tedavi süresince barınma, iade veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanan yabancılardan da maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. İkamet izinleri tedavi sürelerine uygun olacak şekilde düzenlenmektedir. Gerektiğinde ilgili hastaneden veya kamu kurum ve kuruluşundan, yabancı'nın tedavisine ilişkin bilgi veya belgeler istenebilmektedir (YUKK, md.28/11).

g) Adli veya idari makamların talep veya kararına bağlı olarak Türkiye'de kalması gerekenle;

Adli veya idari makamların talepleri veya kararları üzerine düzenlenecek ikamet izinlerinin süresi, karar veya talepteki süre dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu kapsamda olan ikamet izni taleplerinin değerlendirilmesi sırasında geçerli sağlık sigortası ile yeterli maddi imkana sahip olma şartı aranmayabilmektedir (YUKK, m. 28/12).

ğ) Aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçenele;

h) Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar;

ı) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye'de eğitim, araştırma, staj ve kurslara katılacaklar;

Kamu kurumlarının eğitim, araştırma, staj veya kurs amacıyla Türkiye'de kalmasına aracılık ettiği yabancıların ikamet izni talepleri de kısa dönem ikamet izni içinde çözüme kavuşturulmuştur. Bu tür programlar süresince barınma, iade veya sağlık giderleri ilgili kamu kurumlarınca karşılanıyor ve bunlara kefil olunuyorsa,

maddi imkânın tespitine ilişkin kanıtların ve geçerli sağlık sigortası zorunluluğunun yerine getirilmiş olduğu kabul edilmektedir (YUKK m. 28/14).

i) Türkiye’de yüksek öğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat edenler;

Türkiye’deki üniversitelerden mezun olan yabancılara, bir yıla kadar verilecek ikamet izni süresi içinde öğrenimlerini yüksek lisans düzeyinde devam ettirmek üzere girişimde bulunma fırsatı tanınmakta, Türkiye’de iş bulma ve çalışma izni alma olanağı verilmiş olmaktadır.

j) Yatırım amacıyla müracaat edenler;

Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğuna, beşer yıllık sürelerle kısa dönem ikamet izni verilebilmektedir.

k) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlığı;

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları da talep etmeleri halinde beşer yıllık sürelerle kısa dönem ikamet izni alabilmektedirler.

Kısa dönem ikamet izni, her defasında en fazla birer yıllık sürelerle verilir. Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla iki defa verilebilir. Türkiye’de yüksek öğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat edenler kapsamında verilen ikamet izinleri, bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli verilebilir.

İkamet izninin verilmesine esas olan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi, İkamet izninin verilış amacının dışında kullanılması, yabancı hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması, durumunda kısa dönem ikamet izni verilmemekte, verilmiş bir ikamet izni varsa iptal edilmekte, süresi uzatılmamaktadır (YUKK m. 33/1).

2.2.Aile İkamet İzni

Aile ikamet izni olarak düzenlenen izin türünde aile birliği hakkından ve aile fertlerinden söz etmek gerekmektedir. Aile birleşimi; insan hakları hukuku temelinde, yabancıların medeni ve sosyal haklarının etkin şekilde korunması ve tanınmasının bir gereği olarak görülmekte ancak devletlerin göç düzenlemelerini ve sınır kontrollerini, güvenlik ve iktisat temelli kaygılarla ve egemenlik haklarına istinaden serbestçe belirleme yetkileri ile de çatışmaktadır. Buna göre, bir yabancınn aile ikamet izni alabilmesi için, öncelikle “destekleyici” olarak tarif edilen bir yakınının bulunması gerekmektedir. Aile ikamet izni, destekleyicinin belirli derecede yakınlıktaki akrabalarına verilmektedir. Türk Hukukunda; destekleyicinin eşine, küçük veya bağımlı çocuklarına yahut eşinin küçük veya bağımlı çocuklarına aile ikamet izni alabilme imkânı tanınmıştır.⁴ Aile fertlerinin bir arada yaşama, saygı görme, korunma, gereksinim duyulduğunda destek alma hakları uluslararası hukukun aileye dönük önemli düzenlemeleri olmakla birlikte, aile fertlerinin ikamet izni talep etmeleri mutlak bir hak olarak görülmemektedir.⁵

Bu izni talep eden yabancınn öncelikle YUKK’un 34. maddesinin birinci fıkrası kapsamında olduğunu kanıtlaması, yanında aile ikamet izni talep ettiği kişilerle birlikte yaşadığını veya yaşama niyeti taşıdığını ortaya koyması, eş ise evliliğini sırf bu izni elde edebilmek maçıyla yapmamış olması, eşlerden her birinin on sekiz yaşını doldurması, Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek yabancıların belirtildiği YUKK’ın 7’nci maddesi kapsamında yer almamaları gerekmektedir (m. 35/3-a, b, c, ç, d).

Aile ikamet izninin süresi her defasında en fazla üç yıla sınırlandırılmıştır. Aile ikamet izninin süresi, aile birliği amacıyla Türkiye’de ikamet edecek aile üyelerinin masraflarını üstlenen ve aile ikamet iznine dayanak teşkil eden destekleyicinin Türkiye’deki ikamet izni süresini geçmemektedir (m. 34/1-c). Aile ikamet izni alabilecek kişiler belirlenirken çocuğun yüksek yararının öne çıkarıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Destekleyicinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğu

---

⁴ Esen, s.213-214; Çelikel, Öztekin Gelgel, s.104-105; Tekin, s. 87.

⁵ Asar, s.110; Tekin, s. 95.

ile yine destekleyicinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuklarına aile ikamet izni verilebilecektir (m. 34/1-b, c).

YUKK'ta "eş" tanımı bulunmamaktadır. Türk hukukunda evlilik yalnızca ayrı cinsten kişiler arasında kurulabilen bir birlikteliktir. Yabancılık unsurlu evliliklerde ise evlenme engelleri ilgililerin milli hukukuna tabi olduğu için, bir Türk vatandaşının Türkiye'de birden fazla eşle evlenmesi mümkün bulunmadığı gibi, bu tür evliliklere cevaz veren bir ülkede böyle bir evlilik yapıldığı takdirde de bu evlilik Türk Hukuku bakımından geçerli kabul edilemez. Bu itibarla; birden fazla eşle evlilik meselesinin, eşlerden hiçbirinin Türk vatandaşı olmadığı varsayımı üzerinden değerlendirilmesi gerekmektedir.⁶

Aile ikamet izninin, çocuğun yüksek yararını gözeten özelliğini eğitim hakkı alanında sağladığı avantajda da görmekteyiz. Bu izne sahip olan çocuklar ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarındaki öğrenimleri sırasında ayrıca öğrenci ikamet izni almak zorunda kalmamaktadır.⁷ Bu bakımdan, aile ikamet izinlerinin şartları yalnızca ikamet izni alacak kişiyle sınırı olarak düzenlenmemiştir. Aile ikamet izninde destekleyicinin varlığı gereklidir. Destekleyici bakımından başvuracak yabancıda aranacak şartlar YUKK m. 35 hükmünde gösterilmiştir. Uygulama Yönetmeliği'nde destekleyicinin kimler olabileceği ayrıntılı biçimde gösterilmiştir. Önemle belirtilmelidir ki; Türkiye'de bulunan mülteciler veya ikincil koruma kapsamındaki yabancılar bakımından, YUKK m.35(1) hükmünde sayılan şartların aranıp aranmayacağı idarenin takdirine bırakılmıştır.⁸

Aile ikamet izinleri her defasında üç yıl⁹ aşmayacak şekilde verilebileceği ve fakat destekleyicinin Türkiye'de ikamet izniyle kalan yabancılardan olması halinde, aile ikamet izninin süresinin hiçbir şekilde destekleyicinin ikamet izni süresini aşamayacağı öngörülmüştür.¹⁰

---

⁶ Esen, s.221.

⁷ Asar, s.111; Ekşi, s.88-89

⁸ Esen, s.225; Çelikel, Öztekin Gelgel s.105; Ekşi s.89

⁹ Bu fıkra yer alan "iki yılı" ibaresi, 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Kanunun 27. maddesiyle "üç yılı" olarak değiştirilmiştir.

¹⁰ AB Hukukunda aile birleşimini düzenleyen 2003/86/EC sayılı Yönerge'nin 13. Maddesine göre; ilgili üye devlet, aile birleşimi başvurusunun kabul edilmesinden sonra, aile üyelerinin ülkeye girişine izin verecektir ve bu kişilere en az bir yıl süreli ilk ikamet iznini verecektir. Bu ikamet izni yenilenebilir. Ancak aile üyelerine verilen ikamet izninin süresi, destekleyicinin ikamet izninin bittiği tarihi kural

2.3.Öğrenci İkamet İzni

Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi göreceklere ile bakımı ve giderleri gerçek veya tüzel kişi tarafından üstlenilen ilk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancılar, öğrenci ikamet izni alarak öğrenim görebilirler.¹¹ Bakımı ve masrafları gerçek veya tüzel kişi tarafından üstlenilen ilk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancılar, velilerinin veya yasal temsilcilerinin muvafakatiyle öğrenimleri süresince birer yıllık sürelerle öğrenci ikamet izni verilebilir ve uzatılabilir. YUKK yabancı öğrencilere, diğer ikamet izinleri için aranan şartlara nazaran, öğrenim hakkını etkin şekilde kullanılmayı amaçlayan elverişli hükümler getirmiştir.

Öğrenci ikamet iznine tabi yabancılar YUKK m.38 hükmünde gösterilmiştir. Bakımı ve masrafları gerçek veya tüzel kişiler tarafından sağlanan ilk ve orta derecede öğrenim göreceklere yabancılar ile Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans veya doktora öğrenimi göreceklere yabancılar ve öğrenim seviyesi her ne olursa olsun, kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla gelerek Türkiye’de öğrenim göreceklere yabancılar için öğrenci ikamet izni şart kılınmıştır.

Aile ikamet izni sahibi çocuklar, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim görme hakkına sahiptir; fakat, on sekiz yaşını dolduran ve yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olmadığı yabancılar, öğrenimlerine devam edeceklerse öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdür. Yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların ise aile ikamet izinleri devam eder ve öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan faydalanmaya devam ederler (YUKK yön.m30/5).

Yönetmeliğin m. 35(1) hükmünde, uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleriyle ilgili hükümler saklı tutulmuştur. Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki eğitim hizmetlerinden statülerini gösteren

---

olarak aşamaz. Bkz. Elçin Doğa, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda Aile İkamet İzni: Aile Hayatı Hakkı mı? Aile Birleşimi Hakkı mı?” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi Yıl:7, S: 30, 2017, s.150.

¹¹ Esen, s.242; Asar, s.117

belgeleri ibraz ederek yararlanabilirler. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına kayıt işlemleri ve diğer hususlar Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, yabancı öğrencilerle ilgili genel hükümler çerçevesinde Türkiye’de ön lisans, lisans, yüksek lisans veya doktora öğrenimi hakkı elde edenler, ayrıca öğrenci ikamet iznine gerek olmaksızın, statülerini gösteren belgeleriyle öğrenim görebilir (YUKK.m.105/3).¹²

Türkiye’de örgün öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışma izni almak kaydıyla çalışabilecekleri öngörülmüştür. Çalışma izni alan öğrenciler, çalışma izninin geçerli olduğu süre içinde öğrenci ikamet izni alma yükümlülüğünden muaftır; ancak çalışma izni süresi bittiğinde veya uzatılmadığında öğrenci ikamet izni almak zorunludur. Çalışma izni alan öğrencilerin çalışma izni sürelerinin tamamı, ikamet izni süreleri toplamına dahil edilir; ancak aynı dönem için geçerli olan öğrenci ikamet izni süreleri bu hesaplama dahil edilmeyecektir.¹³

Sonuç olarak, YUKK’un geneline yayılan düzensiz göçe yönelik duyarlılığın eğitim hakkının kullanılmasına ilişkin düzenlemelere de yansıdığını ve birtakım önlemler getirildiği sonucuna varabiliriz. Öğrenci ikamet iznine sahip yabancının anne ve babası ile diğer yakınları, ikamet izni alma konusunda mutlak bir hak elde edememektedirler. Ancak, buradan ikamet izni verilmeyeceği sonucu çıkarılmamalıdır; yalnızca amaç idarenin bu konuyu bir araç haline getirebilecek taleplere ve çabalara karşı daha duyarlı hale gelmesini sağlamaktır.¹⁴

2.4.Uzun Dönem İkamet İzni

Türkiye’de kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle kalmış olan ya da Göç Politikaları Kurulunun belirlediği şartlara uyan yabancılara, İçişleri Bakanlığı’nın onayıyla valilikler tarafından süresiz ikamet izni verilmektedir (YUKK m. 42/1). Kesintisiz en az sekiz yıl Türkiye’de ikamet izniyle kalmış olan yabancılar, başvurularını Türkiye içinden valiliklere yapabileceklerdir (YUKK m. 22). Uzun

---

¹² Esen, s.247-248-249; Asar, s.117-118-119.

¹³ Esen, s.252.

¹⁴ Asar, s.120.

dönem ikamet izinleri süreye tâbi olmadan, süresiz olarak verilmektedir. Uzun dönem ikamet izniyle, uzun yıllar ikamet ederek ülkeyle yakın ilişkiler kuran, ekonomik ve sosyal faaliyetler yönünden Türkiye'yi benimsemiş olan yabancılar için önemli kolaylıklar ve kazanımlar getirilmektedir¹⁵.

Uzun dönem ikamet izninin şartları, YUKK m. 43/1 hükmünde toplam dört bent halinde gösterilmiştir. Bu şartlar, kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olmak, son üç yıl içinde sosyal yardım almamış olmak, kendisi ve varsa ailesinin geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olmak, geçerli sağlık sigortasına sahip olmak, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmamak şartlarından meydana gelmektedir.¹⁶ Fakat, şu hususu belirtmekte fayda var ki, Göç Politikaları Kurulu'nun belirlediği şartlara sahip olması nedeniyle, uzun dönem ikamet izni verilmesi uygun görülen yabancıalarda yalnızca YUKK m. 43/1(d) bendinde öngörülen şart aranacak, diğer şartlar aranmayacaktır (YUKK m. 43/2)¹⁷.

Uzun dönem ikamet iznine temel olan düşünce, yabancıların ülkede çok uzun yıllar bulunması ve ülkeye uyum göstermesi olmasına rağmen, uzun dönem ikamet izninin verilmesi bakımından Türkiye'ye uyum sağlayıp sağlamadığının belirlenmesine yönelik (kültür ve/veya dil testi gibi) özel koşullar aranmamıştır. Doktrinde, mevcut şartların böyle bir uyumun varlığını işaret ettiği düşünülmüş olabileceği ileri sürülmüştür¹⁸.

Uzun dönem ikamet izninin yabancılarla sağladığı haklar YUKK'un 44. maddesinde ve Yönetmeliğin 41. maddesinde düzenlenmektedir. Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar; askerlik yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme, muaf olarak araç ithal etme ve özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanırlar (YUKK m. 44/I).

---

¹⁵ Cörtoğlu Koca, s. 64; Esen, s. 256-257.

¹⁶ Söz konusu şartların ayrıntılı olarak incelenişi için bkz. Esen, s. 261 vd.

¹⁷ Esen, s. 261.

¹⁸ Esen, s. 261.

Yukarıda açıklanan yasal çerçeve dahilinde, uzun dönem ikamet izni sahiplerinin bazı haklar karşısındaki konumu, YUKK Yönetmeliği m. 41/1(ç) hükmünde özel olarak ifade edilmiştir. Buna göre, uzun dönem ikamet izni sahibi olan kişilerin Türkiye'deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuatlara göre yürütülecektir¹⁹.

2.5.İnsani İkamet İzni

İnsani ikamet izni, diğer ikamet izinlerinden birini alma hakkı olmadığı ve ülkeden ayrılması gerektiği halde, içinde bulunduğu koşullar gözetilerek insan hayatını ve onurunu korumayı amaçlayan ikamet izni çeşidi olarak adından da anlaşılacağı üzere, bir yabancının Türkiye'de kalması insani sebepler açısından zorunluluk teşkil ediyorsa olağanüstü olarak nitelendirilebilecek bu ikamet izni düzenlenmek suretiyle mevcut sorunun ortadan kalkması amaçlanmış ve Türk göç hukukunda düzenlenme alanı bulmuştur²⁰.

İnsani sebeplerle düzenlenen insani ikamet izni, istisnai niteliktedir ve YUKK'un 46. maddesinde belirtilen sebepler dışında düzenlenmesi başka bir şarta bağlanmamıştır²¹. Söz konusu madde uyarınca insani ikamet izni, çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda, haklarında sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı alındığı halde, yabancılardan Türkiye'den çıkışları yaptırılmadığında ya da Türkiye'den ayrılmaları makul veya mümkün görülmediğinde, YUKK'un 55. maddesi uyarınca yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alınmadığında, YUKK'un 53. maddesi uyarınca sınır dışı kararının iptali için dava açıldığında veya 72. maddesi uyarınca uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karara veya 77. maddesine göre uluslararası koruma başvurusunun geri çekildiğine veya geri çekilmiş sayılmasına ilişkin karara karşı yargı yoluna başvurulduğunda, başvuru

---

¹⁹ Esen, s. 266.

²⁰ Asar, s. 126; Esen, s. 272-273.

²¹ Nuray Ekşi, "Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni", Public and Private International Law Bulletin, C. 38, S. 2, s. 243.

sahibinin ilk iltica ülkesi veya güvenli üçüncü ülkeye geri gönderilmesi işlemlerinin devamı süresince, acil nedenlerden dolayı veya ülke menfaatlerinin korunması ile kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından Türkiye'ye girişine ve Türkiye'de kalmasına izin verilmesi gereken yabancıların ikamet izni verilmesine engel teşkil eden durumları sebebiyle diğer ikamet izinlerinden birini alma imkânı bulunmadığında, olağanüstü durumlarda²² verilebilecektir.²³

2.6. İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni

İnsan ticareti mağduru ikamet izni, insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli verilen ikamet izni türüdür.²⁴ Bu ikamet izinlerinde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz. İnsan ticareti mağduru ikamet izni de bir tür olağanüstü ikamet iznidir. Bir yabancıнын insan ticareti mağduru olması veya insan ticareti mağduru olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunması, insan ticareti mağduru ikamet izninin verilmesi bakımından tek başına yeterlidir. Diğer ikamet izinlerinin verilmesinde ihtiyaç duyulan şartlar aranmayacaktır. İyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izninin; mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilmesi mümkün kılınmış; ne var ki bu sürelerin toplamda üç yılı geçemeyeceği öngörülmüştür.²⁵

İnsan ticareti mağdurlarının veya mağdur olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunanların güvenlik ve sağlığını tehdit edecek konuların başında bu kişilerin suç failleriyle/tacirlerle yeniden temasa geçmeleri gelmektedir. Bu durum, aynı zamanda idare tarafından sağlanan koruma ve destek sürecini baltalayan bir davranış olması

---

²² İnsani ikamet izni verilmesine sebep olabilecek “olağanüstü durumların”ın neler olabileceği hakkında YUKK'ta ve YUKK Yönetmeliği'nde herhangi bir sınırlayıcı veya açıklayıcı düzenlemeye yer verilmemiştir. Böylelikle, “olağanüstü durumlar”ın tayin ve tespiti bütünüyle idareye bırakılmış olmaktadır. Ancak idarenin sahip olduğu bu takdir yetkisinin, “insani ikamet izni”nin mahiyeti ve amacıyla sınırlı olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Esen, s. 287

²³ Esen, s.276-287; Asar, s.127-129; Ekşi, s.91; Çelikel, Öztekin Gelgel, s.109-111.

²⁴ Çelikel, Öztekin Gelgel, s.111.

²⁵ Esen, s.291-292; Ekşi, s.91-93.

nedeniyle ikamet izninin iptal edilmesini gerektirir (YUKK m. 49/2). Şahsın eylemi zorlama, korkutma, şiddet veya tehdit sonucunda ya da psikolojik durumdan kaynaklı nedenlere bağlı olarak yapıp yapmadığının iptal işleminden önce değerlendirilmesi ayrıca önem taşımaktadır.²⁶ Bununla birlikte, insan ticareti mağduru ikamet izni sahibi yabancının getirilen yükümlüklere uymaması veya kişinin aslında mağdur olmadığını anlaşılması hallerinde de mağdur destek programı sonlandırılır ve insan ticareti mağduru ikamet izni iptal edilir.²⁷ İkamet izninin iptali veya uzatılması mağdurun ikamet ettiği yerdeki valilik onayına tabidir. Doktrinde bizim de katılmış olduğumuz bir görüşe göre, mağdurun kendi ülkesine ya da başka bir ülkeye gitmesi durumunda mağdur sıfatının ortadan kalktığı kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.²⁸

---

²⁶ Asar, s.132-133.

²⁷ Esen, s.298-299.

²⁸ Nuray Ekşi, “İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Çalışma Hakları”, Legal Hukuk Dergisi C. 10, S. 119, 2012, s. 30-31.

İKİNCİ BÖLÜM

İKAMET İZİNLERİ KONUSUNDA İDAREYE TANINAN TAKDİR YETKİSİ

1. GENEL OLARAK

Kamu hizmetlerinin çeşitliliği, her ayrıntının mevzuatta düzenlenememesi gibi sebepler idareye takdir yetkisi tanınmasını zorunlu kılmıştır. İdarenin sahip olduğu takdir yetkisi, idarenin tek yanlı işlemleriyle kamu gücü kullanmak suretiyle bireylerin hukuki statülerinde değişiklikler yapabilmesini daha önemli kılmaktadır. Özellikle idarenin takdir yetkisine sahip olduğu hallerde bu yetkinin hukuka uygun kullanılması hukuk güvenliği bakımından önem taşımaktadır.²⁹ Bu bölüm kapsamında, idarenin her bir ikamet izni çerçevesinde sahip olduğu takdir yetkisi irdelenecek ve bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

2. İDARENİN TAKDİR YETKİSİ

İdari işlem, idarenin idare işlevine ilişkin olarak, kamu gücü kullanmak suretiyle yaptığı tek yanlı irade açıklamalarıdır.³⁰ İdarenin ne zaman, nerede, nasıl bir işlem yapacağını hukuk kuralları ile baştan emredici bir biçimde saptanmadığı durumlarda, takdir yetkisinin varlığı kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, takdir yetkisi idareye, işlemin sebebini, konusunu, zaman ve yerini belirlemek; çeşitli çözümlerden birini seçmek, işlem yapmak ya da yapmamak konusunda verilen hareket serbestisidir denilebilir.³¹

Bir işlemin tüm unsurlarını hukuk kuralları belirlemiş ve idareye bu noktada herhangi bir tercih ve seçim olanağı bırakılmamışsa, takdir yetkisinin karşıtı olan “bağlı yetki” den söz edilir. Buna karşılık, idare, kuralın kendisine seçenekler sunduğu, hareket sahası tanıdığı durumlarda takdir yetkisine sahiptir.³²

---

²⁹ Sinan Seçkin/Gül Üstün, “İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gereke İlkesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 21, S. 2, 2015, s. 509-510.

³⁰ Metin Günday, **İdare Hukuku**, (10. Baskı), İmaj Yayınevi, Ankara, 2011, s. 123; Seçkin/Üstün, s. 510.

³¹ Seçkin/Üstün, s. 511; Esen, s. 148.

³² Esen, s. 148.

Danıştay'a göre bu yetki, "hukuk devleti" ilkesi gereğince, "mutlak" ve "sınırsız" olmadığı gibi, serbestçe kullanılacak bir keyfilik sağlamamaktadır. Bu nedenle, yargı organı idarenin takdir yetkisinin hukuka uygun kullanılıp kullanılmadığını denetlemekle görevlidir: "*İdarelere belli bir kararı alıp almamak veya kanunda öngörülen değişik çözümler arasında bir seçim yapmak konusunda tanınan serbestiye takdir yetkisi denir. Bu yetki, keyfi bir hareket yetkisi olmayıp, ancak mevzuatın belirlediği alan içerisinde hukuka uygun bir şekilde kullanılabilir. Takdir yetkisine dayalı işlemlerin hukukun belirlediği sınırlar ile kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun şekilde objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olarak tesis edilmesi gerektiği idare hukukunun en temel ilkesidir*".³³

3. İDARENİN İKAMET İZİNLERİNE İLİŞKİN TAKDİR YETKİSİ

3.1.Genel Olarak

İkamet izni başvuruları bakımından idarenin sahip olduğu takdir yetkisinin değerlendirilmesinde, ikamet izinlerinin konusunun ve mahiyetinin de dikkate alınması gerekmektedir. Uluslararası hukukun temel ilkelerine göre, her devlet, yabancıları ülkesine kabul edip etmemekte serbesttir ve bu serbesti, devletin ülkesi üzerindeki egemenlik yetkisinden kaynaklanır.³⁴

Yabancı uyruklu şahısların ülke sınırları içinde bulunması halinde, ulusal güvenliğin tehlikeye girmesi, huzur ve asayişin bozulması, kamu yararı ve kamu güvenliğinin ortadan kalkması ve sair durumların ortaya çıkması halinde; devletlerin bu tür durumların önlenmesi bakımından gerekli tedbirleri alabileceği, bu bağlamda devletin egemenlik hakkı çerçevesinde vatandaşlık bağı ile kendisine bağlı bulunmayan yabancı uyruklu şahısların ülkeye giriş-çıkış ve ülke içindeki faaliyetlerin kısıtlanması hususunda idarenin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, yabancı uyruklu şahısların ülke içinde ikametleri hususunda devletin egemenlik hakkına dayalı olarak idarelerin izin verip vermeme

---

³³ Danıştay 8. D., E. 2011/1214, K. 2011/3344, T. 24.06.2011, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T.: 12.12.2020).

³⁴ Esen, s. 149.

hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır.³⁵ Nitekim, YUKK hükümlerine bakıldığında, öncelikle vizelerin Türkiye'ye giriş için mutlak hak sağlamayacağını açıkça düzenlendiği görülmektedir (m. 11). Bu öyle bir düzenlemedir ki, devlet ülkesine giriş izni anlamına gelen vizeyi vermiş olduğu bir yabancıyı dahi ülkesine sokmama hakkını saklı tutmaktadır. Bu hüküm, yabancının ülkeye girişinin bir hak değil, devlet tarafından verilen bir lütuf olduğu anlayışının göstergesidir.³⁶

İkamet izni bakımından idareye tanınan takdir yetkisi bakımından YUKK ile getirilen düzenlemeler dikkate alındığında, doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş³⁷; ikamet izinlerine ilişkin şartların değerlendirilmesinde idarenin takdir yetkisi bulunduğunu ve emredici ve tahdidi olarak belirtilen haller saklı kalmak üzere, YUKK'da kullanılan ibareler ne olursa olsun, bu ibarelerin idarenin ikamet izinlerine ilişkin takdir yetkisini bertaraf ettiği şeklinde yorumlanmaması gerektiğini savunarak bu anlayışı benimsemektedir.

Diğer bir görüşe göre ise³⁸, prensip olarak devletin öncelikle kendisini ve vatandaşlarını koruması gerekmekte ve bunun için ise yabancılara ikamet izni verip vermemek konusunda serbest olması gerekmektedir; ancak bu serbesti sınırsız olmamalı ve sosyal gerçeklerle sınırlandırılmalıdır. Bu görüşe göre, YUKK hükümlerinde; aile ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, öğrenci ikamet izni, insan ticareti ikamet izni ve insani ikamet izni hakkındaki düzenlemeler tamamen sosyal gerçeklere göre yapılmıştır ve sosyal gerçekler dikkate alındığında, bu kapsamda bulunan yabancılara verilecek olan ikamet izni bir hak olarak görülmelidir. Kanaatimizce de bu görüş yerindedir. Zira, yazar haklı olarak, bahse konu ikamet izinlerindeki sosyal gerçekliğin idarenin lütuf olarak ikamet izni verme kuralını zayıflattığını ve sosyal gerçeklik durumlarının fazla olması ve ayrıntılı düzenlemeler yapılması nedeniyle idarenin takdir yetkisinin olabildiğince kısıtlandığını savunmaktadır.

---

³⁵ Danıştay 10. D., E. 2002/5830, K. 2004/4287, T. 30.04.2004, KY. Aynı yönde bkz. Danıştay 10. D., E. 1994/6705, K. 1995/255, T. 31.01.1995, Cemil Kaya, “**Danıştay İçtihatlarında Hükümet Tasarrufu Teorisinden Devletin Hükümranlık / Egemenlik Hakkı Teorisine**”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, 2016, s. 650-651.

³⁶ Esen, s. 149; Mehmet Aytaç Poyraz, “**Türk Hukukunda Yabancıların İkameti**” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 100-102.

³⁷ Ekşi, Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni, s. 248.

³⁸ Poyraz, s. 99.

Bir uyuşmazlıkta, evli bir Türk vatandaşı ile birlikte yaşayan ve ondan bir çocuğu olan yabancı uyruklu davacının 31.12.2011 tarihine kadar olan ikamet izninin 18.07.2011 tarihine kadar kısaltılarak ülkeden çıkış yapması gerektiğinin bildirilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada, idare mahkemesi, “davacının evli bir Türk erkeği ile birlikte olması ve ondan bir çocuğunun olması nedeniyle ikamet izni sonlandırılmış ise de, bu durumun yasalarda sayılan nedenler arasına girmediği gibi davacıya Türkiye’de taşınmaz sahibi olmasından dolayı verilmiş olan ikamet izninin malvarlığında bir değişiklik olmaksızın kısaltılarak sonlandırılmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı” gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Ancak kararın temyizi aşamasında Danıştay, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ile mülga 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümlerini de dikkate alarak, “Aktarılan yasa hükümlerinde yer alan, siyasi ve idari icaplara aykırı hareket, örf ve adetle yahut siyasi icabatla telif edilemeyecek durum, kamu düzenini bozmak niyeti, kamu düzenini bozanlara katılmak ya da yardım etmek amacıyla geldiğinin sezilmesi gibi tanımlamalarla idareye yurda girişine izin verilecek veya yurtda kalmasına izin verilecek yabancılarla ilgili olarak karar almak konusunda geniş takdir yetkisi tanındığı açıktır. Kaldı ki temyize konu mahkeme kararında belirtilenin aksine, yabancı uyruklu şahsın ikamet tezkeresinin iptalini, sınırdışı edilmesini ve yurda girişinin yasaklanmasını gerektiren durumların mutlaka suç niteliği taşıması ve bunun yargı kararıyla belirlenmiş olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu haliyle, idareye tanınan takdir yetkisi, yabancılar hukuku açısından dikkate alındığında, devletin hükümranlık haklarının doğal sonucu olup; kamu düzeninin korunması amaçlanmaktadır. / Dava dosyasının incelenmesinden; Ukrayna uyruklu olan davacının Türkiye’ye ilk olarak 20.2.2005 tarihinde geldiği, belirli aralıklarla ülkemize giriş çıkış yaptığı, 26.2.2009 tarihinde Antalya’da satın aldığı konutu göstererek kendisine ikamet izni verilmesi talebinde bulunduğu, davacıya 6.7.2009 tarihinden 4.10.2009 tarihine kadar ikamet tezkeresi verildiği, devamında İzmir Valiliği tarafından, İzmir ili, Buca ilçesi, Dumlupınar mahallesi, 38 pafta, 10200 ada, 2 parsel sayılı taşınmaza 30.12.2009 tarihli tapu senedi ile malik olmasından dolayı 1.1.2010 - 31.12.2010 ve 1.1.2011 - 31.12.2011 tarihleri için ikamet izni verildiği, hakkında yapılan araştırmada ... isimli evli bir Türk vatandaşı ile birlikte yaşadığı ve

ondan bir kızı olduğunun tesbiti üzerine İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün 2.4.2011 tarih ve ... sayılı yazısı ile davacının ikamet izninin on beş günü geçmeyecek şekilde kısaltılarak, bu süre içinde ülkeden çıkış yapması gerektiğinin İzmir Valiliğine bildirilmesi sonucu İzmir Emniyet Müdürlüğünce dava konusu 4.7.2011 tarihli işlemin tesis edildiği, işlemin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Olayda, davacının evli bir Türk vatandaşı ile yaşadığını ve ondan çocuğu olduğunu, geçimini birlikte yaşadığı şahsın sağladığını kendi beyanları ile doğruladığı, çocuğun babanın nüfusuna kayıtlı olduğu, bu haliyle Türk kanun veya örf ve adetleriyle telif edilemeyecek durumda olan ve Türkiye’de kalmak istediği müddet zarfında yaşamak için maddi imkanları meşru bir şekilde temin edemeyeceği sabit olan davacı hakkında 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun uyarınca tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır” gerekçesiyle idare mahkemesi kararını oyçokluğuyla bozmuştur.³⁹

3.2. İkamet İzni İşlemlerinin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi

3.2.1. Genel Olarak

İdari işlemin sebep unsurunun ilgili yasal düzenlemede; idareye herhangi bir tercih, yorum ve değerlendirmeye yer bırakmayacak derecede, açık ve kesin olarak belirlenmesi durumunda söz konusu unsur bakımından idarenin takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, mevzuatın ilgili işlemin sebep unsurunu açık ve kesin bir biçimde belirlemediği hallerde belirli bir ölçüde takdir yetkisi tanındığı kabul edilir.⁴⁰

Mevzuatta işlemin sebebinin açıkça gösterilmeyip, “kamu düzeni”, “milli güvenlik”, “genel ahlak”, “gereğinde”, “lüzumunda”, “idari icap” gibi belirsiz, yerine göre muğlak kavramlara bağlı olarak nitelendirilmesi durumunda, idareye sebebi belirlemesi bakımından takdir yetkisi tanınması söz konusudur. İdare, sebep unsurunun sabitlenmediği veya genişletildiği bu gibi hallerde birtakım tespit, yorum

³⁹ Danıştay 10. D., E. 2012/2691, K. 2015/4468, T. 20.10.2015; Kaya, s. 651-652.

⁴⁰ Esen, s. 151.

ve değerlendirmelerde bulunmak ve sebep unsurundaki belirsizliği gidermek durumundadır.⁴¹

İkamet izninin sebep unsurundaki takdir yetkisinin YUKK'un çizdiği sınırlar dahilinde, hukukun genel ilkeleri ile kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Tıpkı takdir yetkisine dayalı bütün diğer işlemlerde olduğu gibi ikamet izni talebinin reddi işleminin de objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olarak tesis edilmesi zorunludur.

İdarenin YUKK'da öngörülen izinlerin verilmesi, alınmış olan izinlerin uzatılması veya iptalinde, sebep unsuru bakımından takdir yetkisinin bulunup bulunmadığının tetkikinde her bir ikamet izninin verilmesi, uzatılması ve iptal edilmesi koşullarını düzenleyen maddelerin ve YUKK'un bu maddelerde gönderme yapılan diğer hükümlerinin irdelenmesi gerekmektedir. Buna göre, YUKK'ta ikamet izninin verilmesi, uzatılması veya iptali koşullarının değerlendirilmesinde idareye belirli bir takdir alanı tanınmış olduğunun kabulü halinde, bu yönde tesis edilecek işlemin sebep unsuru bakımından idarenin takdir yetkisinin bulunduğu sonucuna varılacaktır.⁴²

3.2.2. Kısa Dönem, Aile ve Öğrenci İkamet İzinlerine Yönelik Koşulların Belirlenmesinde YUKK'un 7. Maddesine Yapılan Göndermeye Dayalı Takdir Yetkisi

Kısa dönem ikamet izni, en fazla birer yıllık sürelerle verilecek olup, yukarıda da ele almış olduğumuz gibi, kimlere kısa dönem ikamet izni verileceği sınırlı sayıda (numerus clausus) düzenlenmiştir. Buna göre, Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar, bilimsel araştırma amacıyla gelecekler, ticari bağlantı veya iş kuracaklar, Türkiye'de taşınmaz malı bulunanlar gibi yabancı gruplara bu ikamet izni belirli şartları taşımaları kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilecektir. Fakat, bu şartlarda objektif verilere dayanmayan soyut kavramlar kullanılmış olup, idareye oldukça geniş takdir yetkisi verilmiştir. Örneğin, kısa dönem ikamet izni verilecek kişinin genel sağlık ve güvenlik

---

⁴¹ Esen, s. 151.

⁴² Esen, s. 151-152.

standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olması gerekir; ancak buradaki genel sağlık ve güvenlik standartlarından ne anlaşılması gerektiği hususu açık değildir. Bu hususta idarenin takdir yetkisini kullanma yoluna gidebileceği söylenebilecektir.⁴³

Bununla birlikte, ikamet izin türlerine ilişkin düzenlemeler içinde “kısa dönem ikamet izni”, “aile ikamet izni” ve “öğrenci ikamet izni”nin şartlarını belirleyen ilgili maddelerin tümünde, başvuru sahibinin YUKK m.7 hükmünün kapsamına girmemesi şartı aranmaktadır. YUKK m.7/1(c) uyarınca –m.15/2 saklı kalmak kaydıyla- vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, m.15/1 hükmünde sayılan yabancıların Türkiye’ye girmesine ve dolayısıyla ikamet izni almasına olanak bulunmamaktadır. Buna göre söz konusu bendin gönderme yaptığı 15.maddenin 1.fikrasının:

- (c) bendine göre “*Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülenler*” e,
- (ç) bendine göre “*Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşıyanlar*” a,
- (f) bendine göre “*...Türkiye’de kalış amacını haklı nedenlere dayandıramayanlar*” a,
- (g) bendine göre “*Kalacağı sürede, yeterli ve düzenli maddi imkana sahip olmayanlar*” a,

ikamet izni verilemeyecektir.

Şu hâlde, özellikle başvuru sahibinin “*kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakınca taşıyıp taşımadığı*” ve “*kalacağı sürede, yeterli ve düzenli maddi imkana sahip olup olmadığı*”nın tespitinde, YUKK’un idareye belirli sınırlar dahilinde takdir yetkisi tanıdığı kuşkusuzdur. Öte yandan, izin talebinde bulunanın “*Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşıyıp taşımadığı*” ve yerine göre sunduğu belgeler çerçevesinde, “*Türkiye’de kalış amacını haklı nedene dayandırıp dayandıramadığı*” noktasında da idarenin belirli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunu kabul etmek gerekir.⁴⁴

---

⁴³ Tekin, s. 127.

⁴⁴ Esen, s. 152; Tekin, s. 127.

3.2.3. Uzun Dönem İkamet İzni Koşullarının Değerlendirilmesindeki Takdir Yetkisi

YUKK'un, uzun dönem ikamet izninin şartlarını düzenleyen 43. maddesinde, 7. maddeye gönderme yapılmamışsa da söz konusu maddenin 1.fıkrasının (c) bendinde "*kendisi veya varsa ailesinin geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olmak*" ve (d) bendinde ise "*kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmamak*" şartları getirilmiştir. Kanun koyucunun uzun dönem ikamet izni başvurusunda bulunan yabancıların bu şartları taşıyıp taşımadığının belirlenmesinde de idareye takdir yetkisi tanıdığı sonucuna ulaşılmaktadır.⁴⁵

3.2.4. İnsani İkamet İzni Koşullarının Değerlendirilmesindeki Takdir Yetkisi

YUKK'un, insani ikamet iznini düzenleyen 46. maddesi, idareye diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan, yalnızca söz konusu maddedeki hallerden birinin varlığına bağlı olarak insani ikamet izni tesis etme yetkisi vermiştir. Anılan maddenin 1.fıkrasında düzenlenen hallerin kapsamında; (a) bendi uyarınca çocuğun yüksek yararının söz konusu olup olmadığı ve (b) bendi uyarınca yabancıların Türkiye'den ayrılmasının makul veya mümkün görülüp görülmeyeceği konusunda karar verirken idareye takdir yetkisi tanınmıştır.

Çocuğun yüksek yararı denildiğinde akla ilk gelen hukuki düzenleme, Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme, dört genel ilke çerçevesinde oluşmuştur. Bu sözleşme çerçevesinde, çocuğu etkileyen tüm faaliyetlerde çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir. Irk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya farklı düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle ayırım yapılamaz. Taraf devletler çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterir. Çocuklar kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahiptir ve bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak gereken ağırlık verilir. Doktrinde, çocuğun yüksek yararı gerekçesiyle ikamet izninin yalnızca yabancı

---

⁴⁵ Esen, s. 153; Tekin, s. 107.

çocuğa değil annesine ve/veya babasına da verilebileceği ifade edilmiştir.⁴⁶ İşte, söz konusu bu durumlarda çocuğun yüksek yararının belirlenmesine ilişkin idarenin takdir yetkisi bulunmaktadır.

YUKK m. 46/I, f’de yer alan “*olağanüstü durumlarda*” insani ikamet izninin düzenlenebileceği ifade edilmiş; ancak, olağanüstü durumların hangi durumları kapsadığı açık değildir. Bununla birlikte, olağanüstü durumlarla ne kastedildiği hususunda Yönetmelikte de bir hüküm yoktur. Bu doğrultuda, madde hükmünde yer alan olağanüstü durumların kabulü, idarenin uygulamalarıyla şekilleniyor sonucuna varılabilecektir. Nitekim, İstanbul 1. İdare Mahkemesi’nin 18.6.2015 tarihli kararında YUKK m. 46/I b. f’de yer alan olağanüstü hâl ibaresi değerlendirilmiştir. Karara konu olan olayda Filipin vatandaşı YUKK’un 46. maddesine istinaden insani ikamet izni başvurusu yapmış, fakat başvurusu reddedilmiştir. Söz konusu karara göre, somut olayda davacı vekili tarafından, müvekkilinin ülkesine dönmesi halinde çok zor ekonomik koşullar altında yaşayacağı, orada ailesi tarafından baskı göreceği, ülkesine dönmesi halinde kendisi için telafisi imkânsız sonuçlar doğuracağı iddia edilmekteyse de bu konuda somut bilgi ve belgenin dava dosyasına sunulmadığı anlaşılmakta; davacının ülkesinde ekonomik olarak çok zor koşullar altında yaşayacağı kabul edilse dahi bu durumun tek başına insani ikamet izni almada yeterli olmayacağı kanaatine varılmıştır⁴⁷. İlgili karardan da anlaşıldığı üzere, insani ikamet iznine ilişkin olarak idarenin takdir yetkisi bulunmakta ve “olağanüstü haller” kapsamının belirlenmesine ilişkin olarak idarenin uygulaması göz önünde bulundurulmalıdır.⁴⁸

3.2.5. İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni Koşullarına Yönelik Takdir Yetkisi

YUKK’un 48/1 maddesinde insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli olarak insan ticareti mağduru ikamet izni verileceği öngörülmüştür. Bunun yanında, YUKK’un 48/2 maddesinde, insan ticareti

⁴⁶ Esen, s. 278; Tekin, s. 111-112.

⁴⁷ İstanbul 1. İdare Mahkemesi, E. 2015/121, K. 2015/1316, T. 18.6.2015; Ekşi, s. 264.

⁴⁸ Ekşi, Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni, s. 264-265; Tekin, s. 128.

mağduru ikamet izinleri verilirken, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartların aranmayacağı düzenlenmiştir. Madde hükmünden idareye insan ticareti mağduru ikamet izni verilmesi söz konusu olan yabancının “*insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe*” bulunup bulunmadığının tespitinde takdir yetkisi tanındığı anlaşılmaktadır.⁴⁹

3.2.6. İkamet İzinlerinin İptali, Uzatılması veya Uzatılmamasına Yönelik İşlemlerin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi

YUKK’ta, bazı ikamet izinlerinin iptali, uzatılması ya da uzatılmaması işlemlerinin sebep unsurunda da idareye takdir yetkisi tanınmaktadır. Örneğin, uzun dönem ikamet izninin iptali başlıklı 45. maddenin (a) bendinde, “*yabancının kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturması*” durumunda ikamet izninin iptal edileceği hükmüne yer verilmiştir. İkamet izni sahibi yabancının kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturup oluşturmadığının belirlenmesinde idarenin takdir yetkisi bulunduğu kabulü gerekir.

Benzer şekilde, insan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılması veya iptalini düzenleyen 49. maddesinin (1). fıkrasındaki düzenlemedir. Anılan fıkra “*İyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilir. Ancak, bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez*” hükmüne yer verilmiştir. Kanun koyucunun söz konusu madde ile, idareye mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumunu değerlendirirken takdir yetkisi tanıdığı sonucuna ulaşılmaktadır.⁵⁰

3.2.7. Türkiye İçinden Yapılan İkamet İzni Talebinin Reddi, İptali veya Uzatılmaması İşlemlerinin Sebep Unsurundaki Takdir Yetkisi

YUKK, her bir ikamet izni türüne yer verdiği kısımlarda, söz konusu ikamet izinlerine yönelik taleplerin reddi, verilen izinlerin iptali veya uzatılmamasına

---

⁴⁹ Esen, s. 153; Tekin, s. 118.

⁵⁰ Esen, s. 154.

yönelik kuralları özel olarak düzenleme yoluna gittiği gibi, 25. maddesinde, “*Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması*” na yönelik de genel birtakım usul ve esaslar getirmiştir. Anılan maddenin 1.fıkrasında “*Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması...işlemleri sırasında yabancının durumu ve çocuğun yüksek yararı gibi hususlar göz önünde bulundurulur ve ikamet iznine ilişkin karar ertelenebilir*” hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre “yabancının durumu” ve “çocuğun yüksek yararı” gibi bütünüyle objektif kriterlere bağlanmamış hususların tespit ve tetkikinde, diğer bir ifadeyle ikamet iznine yönelik kararın ertelenmesini gerekli kılan sebeplerin değerlendirilmesinde idareye belirli bir takdir alanı bırakılmıştır.⁵¹

3.3.İkamet İzni İşlemlerinin Konu Unsurundaki Takdir Yetkisi

İlgili mevzuatın idari işlemin konusunu sebep unsuruna bağlı olarak kesin bir biçimde belirlediği ve idareyi sadece o hukuki sonucu doğuracak işlemin tesis etmeye zorladığı hallerde, idarenin konu unsuru bakımından takdir yetkisine sahip olmadığı sonucuna varılır. Bununla birlikte, yasal düzenlemenin işlemin konusunu sabitlemediği, ortaya çıkacak hukuki sonuç bakımından idareye tercihte bulunma imkânı veren seçenekler sunduğu veya bir işlemi yapıp yapmama noktasında tercihlerde bulunma olanağı verdiği hallerde, idari işlemin konusu unsurunda idarenin takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilir. Sözü edilen türdeki düzenlemelerin bir kısmında idareye, “yapabilir” veya “edebilir” yahut “verebilir” gibi ifadelerle, konu unsurunun belirlenmesi bakımından seçimlik bir yetki verilmektedir. Bu gibi durumlarda, sebep unsuru belirli bir hukuki sonucu doğurmaya yetecek olsa dahi, idareye farklı bir hukuki sonuç ortaya çıkarma seçeneği tanınmıştır.⁵²

İdarenin YUKK’ta öngörülen ikamet izinlerine yönelik işlemlerin konu unsurunda bu tür bir yetkiye sahip olup olmadığı meselesi önem taşımaktadır. Acaba, ikamet izni talebinde bulunan yabancı, ilgili iznin verilmesi bakımından, YUKK’ta öngörülen bütün şartları taşıyor olsa, diğer bir ifade ile iznin verilmesi bakımından kanunun aradığı sebepler mevcut bulunsa dahi, idarenin izni verip vermeme

---

⁵¹ Esen, s. 154.

⁵² Esen, s. 155.

bakımından takdir yetkisi var mıdır? Mevzuat, idareye bu konuda herhangi bir tercihte bulunma olanağı tanımış mıdır?

YUKK'ta, kısa dönem ikamet izni (m.31), aile ikamet izni (m.34) ve insani ikamet izni (m.46) hakkındaki düzenlenmelerde “verilebilir” ifadesi getirilmiş iken; öğrenci ikamet izni (m.38), uzun dönem ikamet izni (m.42) ve insan ticareti mağduru ikamet izni (m.48) hakkındaki düzenlemelerde “verilir” ifadesine yer verilmiştir. Bu düzenlemelere göre, kanun koyucu tarafından, birinci grupta yer alan ikamet izinleri bakımından idareye takdir yetkisi tanındığı; ikinci gruptaki ikamet izinlerinin verilmesinde ise bağlı yetkinin öngörülüp, idareye herhangi bir takdir yetkisi verilmediği yorumu yapılabilecektir. Söz konusu bu yoruma göre, söz konusu ifadelerdeki farklılık hata ürünü olmayıp, bilinçli bir ayırımın sonucudur. Kanun koyucu; öğrenci, aile, uzun dönem ve insan ticareti mağduru ikamet izinlerinin kendilerine özgü niteliklerini dikkate alarak ilgili yabancının YUKK'ta öngörülen koşulları taşıdığı kanaatine ulaşıldığı durumda, ikamet izni verilip verilmemesi bakımından idareye takdir yetkisi vermemiştir. İlgili düzenlemelerde öngörülen ikamet izni alınmasının sebeplerinin varlığı durumunda, idare ikamet izni vermekle yükümlü tutulmuştur. Buna karşılık, kanun koyucu ikinci grupta yer alan izinlerin niteliğini dikkate alarak, devletin hükümler hakkı, idari ve siyasi icaplar doğrultusunda; idareye ilgili yabancının YUKK'ta öngörülen koşulları taşıdıklarını tespit etse dahi, bu türdeki izinlerin verilmesi bakımından takdir yetkisi tanımıştır. İdarenin söz konusu düzenlemelere dayalı olarak izin taleplerinin reddi veya mevcut izinlerin uzatılmamasının yargısal denetiminde, idari yargının “yerindelik” denetimine girecek bir incelemeden kaçınması gerekmektedir.⁵³

---

⁵³ Esen, s. 155-156.

SONUÇ

YUKK'da ikamet izni türleri düzenlenmiş olup, bunları kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni, insan ticareti mağduru ikamet izni oluşturmaktadır. Kural olarak, idarenin bu ikamet izinleri için başvuru yapıldığında takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim, devletin öncelikle kendisini ve vatandaşlarını koruması gerekmekte ve bunun için ise yabancılara ikamet izni verip vermemek konusunda serbest olması gerekmektedir. Bununla birlikte, bu serbesti sınırsız olmamalı ve sosyal gerçeklerle sınırlandırılmalıdır.

YUKK, küresel bir suç olan insan ticareti ile mücadele konusunda da düzenleme yapmış olup, insan ticareti mağduru ikamet iznini düzenlemiştir. Bu tür de istisnai bir tür olup diğer ikamet izinlerinde aranan şartlar burada aranmayacaktır. Buna göre, insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla otuz gün süreli ikamet izni verilebilecektir. Burada amaçlanan insan ticareti suçu ile mücadele olduğu için, idarenin sosyal gerekçelendirmeyi hukuka uygun bir şekilde yapması beklenir.

Benzer şekilde, YUKK m. 46/I, b. f'de yer alan "*olağanüstü durumlarda*" insani ikamet izninin düzenlenebileceği ifade edilmiş; ancak, olağanüstü durumların hangi durumları kapsadığı açık olmamakla birlikte, olağanüstü durumlarla ne kastedildiği hususunda Yönetmelikte de bir hüküm yoktur. Bu doğrultuda, madde hükmünde yer alan olağanüstü durumların kabulü, idarenin uygulamalarıyla şekilleniyor sonucuna varılabilecektir.

Çalışmamız kapsamında her bir ikamet izni açısından idarenin takdir yetkisi irdelenmiş bulunmaktayız. Sonuç olarak denilebilir ki, idarenin ikamet iznine ilişkin takdir yetkisinin, YUKK'un çizdiği sınırlar çerçevesinde hukukun genel ilkeleri ile kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Tıpkı takdir yetkisine dayalı bütün diğer işlemlerde olduğu gibi, ikamet izni talebinin reddi işleminin de objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olarak tesis edilmesi zorunludur.

KAYNAKÇA

- ASAR, Aydoğan, **Yabancılar Hukuku** (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- ÇELİKEL, Aysel, ÖZTEKİN GELGEL, Günseli, **Yabancılar Hukuku** (25. Baskı), Beta Yayınevi, İstanbul, 2020.
- ÇÖRTOĞLU KOCA, Sema, “**Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Uyarınca Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İznine İlişkin Değerlendirmeler**”, Ankara Barosu Dergisi, 2016/2, s. 41-88.
- DOĞA, Elçin, “**Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda Aile İkame İzni: Aile Hayatı Hakkı mı? Aile Birleşimi Hakkı mı?**” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi Yıl:7, S: 30, 2017.
- EKŞİ, Nuray, “**Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni**”, Public and Private International Law Bulletin, C. 38, S. 2, s. 243-283.
- EKŞİ, Nuray, **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku**, (5. Baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- EKŞİ, Nuray, “**İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Çalışma Hakları**”, Legal Hukuk Dergisi C. 10, S. 119, 2012.
- ESEN, Emre, **Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, (10. Baskı), İmaj Yayınevi, Ankara, 2011.
- KAYA, Cemil, “**Danıştay İçtihatlarında Hükümet Tasarrufu Teorisinden Devletin Hükümranlılık / Egemenlik Hakkı Teorisine**”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, 2016, s. 637-634.
- POYRAZ, Mehmet Aytaç, “**Türk Hukukunda Yabancıların İkameti**” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015.

TEKİN, Esra, “**Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Göre Yabancıların Türkiye'de İkameti**” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

SEÇKİN, Sinan /GÜL Üstün, “**İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi**”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 21, S. 2, 2015, s. 509-534.

YARARLANILAN İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.kazanci.com> (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).